

רע"פ 158/13 - יוסף עוז נ' מדינת ישראל

רע"פ 158/13 - יוסף עוז נ' מדינת ישראל עליון

רע"פ 158/13

יוסף עוז

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט העליון

[07.02.2013]

כבוד השופט א' שהם

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז, מיום 4.12.2012, בעפ"ג 36114-07-12, שניתן על-ידי כב' השופטים א' טל - סג"נ; א' שטמר; ב' טולקובסקי

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי במחוז מרכז, שניתן על-ידי כב' השופטים א' טל - סג"נ, א' שטמר, ו-ב' טולקובסקי, בתיק עפ"ג 36114-07-12, מיום 4.12.2012. בפסק דינו, דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש על גזר דינו של בית משפט השלום ברחובות, שניתן על-ידי כב' השופטת ל' צבר, בת"פ 31644-09-10, מיום 1.7.2012.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 3.9.2010, הוגש לבית משפט השלום ברחובות, כתב אישום מתוקן נגד המבקש, במסגרת הסדר טיעון. כתב האישום המתוקן מגולל בהרחבה מסכת של 24 אישומים, המיוחסים למבקש, ולפיהם, הוא יצר קשר, בהזדמנויות רבות, עם חברות, אנשי עסקים ואנשים פרטיים, אשר היו מצויים במצוקה כלכלית, והתחייב לקנות מהם חלק מהחברה; או להפוך לשותף פעיל בחברה; או לממן את פעילותה של החברה בדרכים שונות, וזאת תוך ניצול ציני ושימוש בשיטות פעולה שונות ומתוחכמות, והכל על מנת להוציא מהם כספים במרמה.

בכתב האישום נטען, כי המבקש הציג עצמו בכזב, כאיש עסקים, עתיר ניסיון, נכסים וכסף, כבעל קשרים, וכמי שמסוגל לסייע לאנשים שנקלעו לקשיים, או לאנשים שנזקקו לשותפים או להלוואות, וכל זאת במספר רב של מקרים. במהלך הפגישות עם המתלוננים, נהג המבקש להציג עצמו לעיתים כאיש נדל"ן, או מי שמנהל משרדים להמרת מט"ח; לעיתים כבעלים של חברות מסוימות; לעיתים כמי שעתיד להקים סוכנות רכב, או כסוחר בסולר; לעיתים כבעל מספר תחנות דלק; לעיתים כבעלים של בנק לפריטת שיקים; לעיתים כאיש עסקים שיש לו קשרים עם אנשים בחו"ל; לעיתים כבעל חברת השקעות גדולה, או כבעליהם של בתי קזינו רבים. בעקבות הפגישות עם המתלוננים והמצגים הכוזבים שהציג המבקש, הוא קיבל מהמתלוננים שיקים וגילגל אותם הלאה, או פרט אותם בדרכים שונות. בסך הכל, הוציא המבקש במרמה מקורבנותיו כסף מזומן, שווה כסף וסחורה בסכום של כ-1,700,000 ₪, ושיקים בסכום של כ-4,900,000 ₪.

בגין מעשים אלו, יוחסו למבקש בכתב האישום המתוקן העבירות הבאות: 15 עבירות של קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); 8 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין; 20 עבירות של הוצאת שיק ללא כיסוי, לפי סעיף 432 לחוק העונשין; עבירה של גניבה, לפי סעיף 384 לחוק העונשין, ביחד עם סעיף 383(א)(1) לחוק העונשין; 3 עבירות של גניבה בידי מורשה, לפי סעיף 393(2) לחוק העונשין; עבירה של איומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין; ועבירה של זיוף, לפי סעיף 418 לחוק העונשין. הדיון בבית משפט השלום

3. ביום 19.6.2011, הרשיע בית משפט השלום ברחובות את המבקש בביצוע העבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן, על יסוד הודאתו המפורטת בבית המשפט.

4. ביום 19.6.2012, ניתנה החלטת בית משפט השלום, בבקשת הסנגוריה הציבורית לשחררה מייצוגו של המבקש. בהחלטתו, פרש בית משפט השלום בפירוט את השתלשלות העניינים ביחס לייצוגו של המבקש, בתיק מושא בקשה זו ואף בהליך נוסף שהתנהל נגד המבקש בבית משפט השלום ברחובות (ת"פ 4506-12-11). בית משפט השלום עמד על כך, כי זו הפעם הרביעית בה מונה למבקש סגור מטעם הסנגוריה הציבורית, כאשר תחלופת הסנגורים נעוצה באי שיתוף הפעולה שלו עם כל אחד ואחד מהסנגורים הקודמים שמונו לו. בית משפט השלום קבע בהחלטתו, כי המבקש, לא זו בלבד שלא שיתף פעולה עם הסנגורים שייצגו אותו, אלא שהוא אף הטיח בהם האשמות, ולטענת הסנגורים, הוא הבטיח לפעול נגדם על דרך של הגשת תביעה משפטית. המבקש טען, כי איש מהסנגורים אינו מייצג אותו נאמנה, וכולם עושים יד אחת נגדו, בתיאום עם התביעה. לפיכך, קבע בית משפט השלום כי "במצב דברים זה ברורה לחלוטין עמדתה של הסנגוריה שבוודאי לא יכולה לייצג לא רק את מי שלא מעוניין בייצוג, אלא שגם אינו משתף פעולה ולו שיתוף פעולה מזערי עם הסגור..." בסופו של יום, נעתר בית משפט השלום לבקשת הסנגוריה הציבורית ושחרר אותה מייצוגו של המבקש, וקבע כי הוא יטען לעונש בעצמו.

5. ביום 1.7.2012, גזר בית משפט השלום את עונשו של המבקש. בית המשפט פירט בהרחבה בגזר דינו, את מגוון מעשיו של המבקש ואת היקף הכספים שהוציא במרמה מקורבנותיו. בית משפט השלום הוסיף וקבע כי "למען לא יהיה ספק לגבי חומרת מעשיו של הנאשם, מעשים שמבטאים את הכיעור שבהתנהגותו, את העובדה שהוא לא בחל באופן שיטתי ומתמשך לגנוב את דעתם של אנשים תמימים, [...] להוביל אותם בכחש ובכזב ולרוקן את כיסיהם מנכסיהם ומממונים [...] והכל מבלי הנד עפעף, תוך התעלמות מהנזק הכלכלי שנגרם לאנשים אלה, תוך רמיסת כבודם העצמי..."

בית משפט השלום עמד על הנזקים הכלכליים, הנפשיים ואף הפיזיים שנגרמו לקורבנותיו של המבקש, כמפורט בתצהיריהם, אשר הוגשו לבית המשפט. בתצהירים, גוללו הקורבנות את מצבם העגום - חלקם ניזוקו לא רק בכיסם, בגופם ובנפשם, אלא גם במוניטין שלהם, הן מוניטין כלכלי-עסקי, והן מוניטין אישי ושם הטוב נפגע. זאת, על רקע העובדה שחלק מהקורבנות נחקרו כחשודים בביצוע עבירות מרמה ביחד עם המבקש, אשר נהג להעביר שיקים מקורבן אחד למישנהו. נקבע בגזר הדין כי "בכך הוסיף הנאשם חטא על פשע והוסיף, ללא כל כחם, על סבלם של הקורבנות". בית משפט השלום אף התייחס לעברו הפלילי של המבקש, אשר הועמד לדין פעמיים בעבר, בגין ביצוע עבירות דומות, תוך שימוש באותו דפוס פעולה, לפיו הוא נטפל לאנשים תמימים, ניצל את מצבם הקשה, הציג מצגי שווא והוציא מהם כספים במרמה. בית משפט קמא סקר את הרשעותיו הקודמות של המבקש, אשר הורשע בשלל עבירות של גניבה בידי מורשה, קבלת דבר במרמה, הונאה בכרטיס חיוב, התחזות לאחר, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, איומים, זיוף מסמך בנסיבות חמורות, הוצאת שיקים ללא כיסוי, ועוד.

בית משפט השלום ציין, כי הגם שהמבקש הורשע על פי הודאתו, הוא ביקש בשלב כלשהו לחזור בו מן ההודאה, אולם בקשתו זו נדחתה. בית משפט השלום הוסיף כי בפי המבקש טענה, החוזרת על עצמה בוריאציות שונות, ולפיה הוא נקי כפיים, הוא לא פגע באיש, כאשר לטענתו המשטרה "תפרה לו תיק". בגזר דינו, זקף בית המשפט לזכותו של המבקש, את העובדה שהוא חסך בהודאתו באשמה מזמנו של בית המשפט, כמו גם מזמנם של התביעה ועדיה. לאחר שפירט את חומרת מעשיו של המבקש ומבלי להתעלם מהנימוק לקולא, קבע בית משפט השלום, כי יש למצות את הדין עם המבקש, בשל כך שהוא לא למד את לקחו, ובהיותו "פגע רע ושור מועד". לפיכך, השית בית המשפט על המבקש 7 שנות מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו, וכן 24 חודשי מאסר על תנאי, לתקופה של 36 חודשים מיום שחרורו, שלא יעבור אחת העבירות בהן הורשע, או עבירה לפי פרק י"א לחוק העונשין.

הדיון בבית המשפט המחוזי

6. המבקש ערער על גזר דינו של בית משפט השלום, לבית המשפט המחוזי במחוז המרכז. בהודעת הערעור, שהגיש בעצמו, טען המבקש כי הוא הולך שולל על-ידי הסנגוריה הציבורית ונרדף על-ידי המשטרה, לאחר שאחד המתלוננים נגדו, בעל קשרים הדוקים במשטרה, השפיע על גורמי החקירה, והם "תפרו לו תיק". לטענתו של המבקש, המתלוננים שיקרו בחקירותיהם, והחוקרים לא עימתו אותו עם המתלוננים. בנוסף, טען המבקש, כי הוא הודה באשמות עקב כך שהפרקליטה, אשר ייצגה אותו, אמרה לו שעונשו יהיה בעבודות שירות.

7. ביום 4.12.2012, דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש וקבע, כי טענת העלילה שהעלה, נסתרת, מניה וביה, בתצהירים שהגישו חלק מהמתלוננים לבית משפט השלום, תצהירים המעידים על הנזקים שגרמו להם מעשי הזיוף והמרמה של המבקש. בית המשפט המחוזי ציין, כי אין הוא רואה מקום לדון בטענותיו של המבקש בנושא חקירת המשטרה, היות שהמבקש הודה במעשים שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן, ובית משפט השלום זקף את הודאתו זו, כנימוק לקולת העונש.

בית המשפט המחוזי עמד על התנהלותו הנפתלת של המבקש, בכל הקשור ליחסיו עם הסנגוריה הציבורית, דבר שגרם להתמשכות ההליכים, כאשר המבקש לא שיתף פעולה עימה, ברצונה לסייע לו בניהול המשפט. בית המשפט המחוזי ציין, כי הוא רואה עין בעין עם בית משפט השלום את מידת החומרה הגלומה במעשי המרמה, בזיוף ובמשיכת השיקים ללא כיסוי, שביצע המבקש כלפי מתלוננים רבים, כשהיקף המרמה עומד על סכום כולל של כ-6,600,000 ₪. בית המשפט אף פירט בפסק דינו את הנזקים הכלכליים והנפשיים שהיו מנת חלקם של המתלוננים, כעולה מתצהיריהם, אשר הוגשו לבית משפט השלום.

לאחר שסקר את הרשעותיו הקודמות של המבקש, בגין הוא ריצה עונשי מאסר לתקופות ממושכות, קבע בית המשפט המחוזי, כי, בשים לב לחומרת מעשיו של המבקש ולעברו הפלילי, היה מקום להטיל עליו עונש מאסר לתקופה ממושכת, כפי שעשה בית משפט השלום. לאור האמור, קבע בית המשפט המחוזי, כי בהיעדר נסיבות מקלות, פרט להודאתו של המבקש באשמה, צדק בית משפט השלום, כאשר השית על המבקש עונש מאסר לתקופה של 7 שנים, "שיש בו כדי להרחיק אותו מן הציבור ולמנוע ממנו גרימת נזק לשלומם ולרכושם של הציבור, בהם חזר ופגע כמתואר לעיל." לפיכך, דחה בית המשפט המחוזי, את ערעורו של המבקש.

הבקשה

8. בבקשת רשות ערעור שהגיש המבקש בעצמו, הוא חזר על טענותיו, כפי שאלה הועלו על-ידו בערעור לבית המשפט המחוזי. עיקר טענותיו של המבקש, מתמצות בכך שהינו חף מפשע וכי עורכת הדין אשר מונתה על-ידי הסנגוריה הציבורית הוליכה אותו שולל "ונתנה לו להודות בתיק". לטענתו של המבקש, הוא איש עסקים, שבעבר הסתבך עם החוק ואף ריצה עונש מאסר. ואולם, מיום שחרורו מהמאסר בשנת 2002, ועד למאסרו הנוסף בשנת 2010, הוא לא עבר על החוק ולא ריצה עונש מאסר, אלא עבד לפרנסתו, כאדם נורמטיבי. עוד ציין המבקש בבקשתו, כי במקרים חמורים יותר, נידונו נאשמים לעונשים קלים בהרבה. בבקשתו, חזר המבקש והטיח האשמות במשטרה, אשר, לטענתו, "תפרה לו תיק" והכתיבה למתלוננים מה לומר בחקירותיהם, כמו גם בבית המשפט המחוזי, אשר דחה את ערעורו, משיקולים זרים, שנבעו, כלשונו של המבקש "בגלל האיום שלי על השופט ברחובות". לבסוף, עתר המבקש לכך כי בית משפט זה יקל בעונשו.

9. בהחלטתי מיום 8.1.2013, ביקשתי לקבל את עמדת הסנגוריה הציבורית לגבי ייצוגו של המבקש בפני בית-משפט זה. ביום 24.1.2013, התקבלה הודעתה של הסנגוריה הציבורית, ובה פירוט האירועים הקשורים בייצוגו של המבקש, בשלושה תיקים פליליים שונים. הובהר, כי לאחר שהייצוג הוחלף מספר פעמים, תוך שהמבקש מסרב לשתף פעולה עם מי מהסנגורים שמונו לו, ואף הורה לאחרון מביניהם, שלא לייצגו או לפעול מטעמו, הגישה הסנגוריה הציבורית בקשה להשתחרר מייצוגו של המבקש, בכל התיקים שהוגשו נגדו. לנוכח התנהלותו של המבקש בעבר כלפי ארבעה סנגורים שמונו לו, ובשים לב להחלטות השיפוטיות אשר ניתנו בעניינו של המבקש, ובמסגרתן שוחררה הסנגוריה הציבורית מייצוגו, לרבות בתיק מושא בקשה זו, הביעה הסנגוריה הציבורית את התנגדותה לייצג את המבקש בתיק שבכותרת. עוד ציינה הסנגוריה הציבורית בהודעתה, כי מעיון בבקשה למתן רשות ערעור, עולה כי אף המבקש עצמו אינו מבקש מבית המשפט למנות לו סגור ציבורי, שייצגו בהליך זה, אלא מעוניין לייצג את עצמו.

לפיכך, לא מצאתי להורות לסנגוריה הציבורית לייצג את המבקש, במסגרת בקשה זו.
דין והכרעה

10. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור, הגעתי למסקנה כי עניינו של המבקש אינו מקים עילה לדיון ב"גלגול שלישי", בפני בית-משפט זה.

כלל הוא, כי רשות ערעור לבית משפט זה תינתן במשורה, ורק אם הבקשה, מעוררת שאלה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית, החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים לה (רע"פ 7822/12 פלוני נ' מדינת ישראל (6.11.2012); רע"פ 9118/12 פריגין נ' מדינת ישראל (1.1.2013); רע"פ 230/13 שבדרון נ' מדינת ישראל (16.1.2013); רע"פ 575/13 סייגברק נ' מדינת ישראל (24.1.2013)). במקרה שלפניי, אין מחלוקת, כי בקשת רשות הערעור אינה מעלה כל שאלה משפטית-עקרונית, החורגת מעניינם של הצדדים. יתרה מזאת, טענותיו של המבקש מלמדות, כי, למעשה, מדובר בערעור נוסף על פסק דינו של בית משפט השלום, ובנסיבות אלה, נהיר הוא, שדין הבקשה להידחות (וראו, גם, רע"פ 5866/12 קרלקוב נ' מדינת ישראל (11.7.2012); רע"פ 8627/12 הנסב נ' מדינת ישראל (31.12.2012); רע"פ 378/13 חאג יחיא נ' מדינת ישראל (27.1.2013)).

יצוין, כי לא זו בלבד שטענותיו של המבקש, אינן מעלות במהותן, שאלה משפטית או ציבורית רחבת היקף, אלא שאף לא נעשה כל ניסיון מצידו לטעון, כי עניינו עומד בתנאים, אשר נקבעו על-ידי בית-משפט זה, למתן רשות ערעור. במקום אחר, ציינתי, בהקשר דומה, כי:

"לא יעלה על הדעת, כי בקשת רשות ערעור תהא כר ל'מקצה שיפורים' לבעל דין שאינו שבע רצון מהתוצאה אליה הגיעה ערכאת הערעור, תתעלם מהקריטריונים הנהוגים בשיטת משפטנו למתן רשות ערעור, ותהווה, הלכה למעשה, ערעור נוסף על הכרעתו של בית-המשפט המחוזי" (רע"פ 9019/12 חטיב נ' מדינת ישראל (17.12.2012)).
לאור האמור, דין הבקשה להידחות.

11. בבחינת למעלה מן הצורך, אציין, כי בעבירות בהן הורשע המבקש יש סממנים רבים של חומרה, הנעוצים בדרך וצורת המרמה, שיטת הפעולה, התכנון, התחכום, היקף המרמה, וגורמים מעין אלה. כפי שנקבע על-ידי הערכאה הדיונית וערכאת הערעור, נסיבות המקרה הינן חמורות במיוחד לאור דפוס פעולתו השיטתית של המבקש, אשר חטא במצגי שווא רבים, תוך שפעל בתחכום, וניצל במעשיו מתלוננים רבים, חלקם חסרי ישע, אשר היו שרויים במצוקה כלכלית. מעשי התרמית של המבקש הינם חמורים הן בהיקפם הרחב, והן בנזקיהם העצומים לכלל המתלוננים. בנוסף, נראה כי הרשעותיו הקודמות של המבקש והעובדה כי ריצה עונשי מאסר בפועל, לא הרתיעו אותו מלחזור לסורו, תוך ביצוע מעשי מרמה נרחבים, גניבה, זיוף, איומים, והוצאת שיקים ללא כיסוי.

אשר לטענותיו של המבקש, כי "תפרו לו תיק", ציין בית משפט השלום בגזר דינו, באופן קולע, כי: "העובדה שהנאשם מורשע זו הפעם השלישית בעבירות מאותו סוג ובעלות אותו אופי מעידות כאלף עדים על כך שאיש לא תפר ולא תופר תיקים או חליפות כאלה ואחרות לנאשם, זולת אלה שהנאשם תופר לעצמו".

12. בהתייחס למידת העונש שהושת על המבקש, סבור אני כי עונש זה אינו מצדיק התערבות, משאין בו כל סטייה ממדיניות הענישה המקובלת. שתי הערכאות הקודמות ראו עין בעין את החומרה שבמעשיו של המבקש וקבעו כי יש להשית עליו מאסר ממושך לריצוי בפועל, לנוכח היקף מעשי המרמה ועברו הפלילי של המבקש, ומדובר, לטעמי, בעונש ראוי ומאוזן.

עוד ראוי לציין, בהקשר זה, את הכלל הידוע לפיו, טענות בדבר חומרת העונש אינן מהוות, כשלעצמן, עילה לדיון ב"גלגול שלישי", בפני בית-משפט זה, פרט למקרים מובהקים המגלים סטייה ניכרת מרף הענישה הראוי בעבירות דומות (ראו, למשל, רע"פ 9112/12 ניזרי נ' מדינת ישראל (23.12.2012); רע"פ 9480/12 אברמוביץ נ' מדינת ישראל (8.1.2013); רע"פ 711/13 הנסן נ' מדינת ישראל (30.1.2013)).

לפיכך, לא מצאתי כי קיימת הצדקה לדון בעניינו של המבקש במסגרת של הליך שיפוטי נוסף.
לאור האמור, הנני דוחה את הבקשה למתן רשות ערעור.
ניתנה היום, כ"ז בשבט התשע"ג (7.2.2013).